

CU DAN NASTA despre FESTIVALUL „CIBINIUM '69” ȘI ALTELE

Convorbirea a avut loc la o oră târzie din noapte. Trei repetiții grele: tragedia shakespeariană Richard III (dimineața), feeria Tinei Ionescu, Ali-zuna (la amiază), ambele cu colectivul român; Egmont de Goethe (seara), cu colectivul german, au consumat toate orele zilei și tot timpul lui Dan Nasta. În calitate de interpret al lui Richard III și de regizor al celor trei spectacole, a fost imposibil de a-l reține, peste zi, pe Dan Nasta pentru un interviu, fie el mai mult sau mai puțin fulger. Cine crede că ar fi fost de-ajuns în acest scop pauzele dintre repetiții se înșală: în pauze era necesară prezența directorului. În această a treia ipostază a sa, Dan Nasta a fost nevoit să analizeze și să semneze devize, să rezolve câteva corespondențe urgente, să facă o vizită la atelierul de tâmplărie, unde se construia, din bucăți de carton și burete, un zid artificial și unde era nevoie de o consultație. Am văzut înzestratul ansamblu al teatrului din Sibiu răspunzând cu încredere, disciplinat și entuziast, acestei suprasolicitări artistice, mai puțin obișnuită pentru un sfârșit de stagiune. Am încercat să-mi explic fenomenul raportându-l pe de-o parte la nevoia vitală a trupei sibiene de a se afirma și de a se exprima pe măsura posibilităților și a forței ei de expresie (după o perioadă mai incertă și mai banală a activității), de a se valorifica profesional în lumina unei gândiri teatrale de ansamblu, competentă și exigentă, pe de alta la tentația obiectivului artistic urmărit. L-am întrebat deci, la această oră târzie, pe Dan Nasta, care sînt aspectele concrete și interesante ale acestui obiectiv.

— După cum se știe, anul trecut a fost inițiată aici la Sibiu, oraș cu o veche și trainică tradiție culturală, o Săptămînă a culturii sibiene. Au avut loc cu această ocazie o seamă de manifestări de diferite genuri: expoziții, spectacole folclorice și de teatru, muzicale, conferințe etc. Teatrul din Sibiu a participat la această săptămînă cu cele mai bune spectacole din repertoriul obișnuit, realizate în timpul stagiunii. Închinete aniversării celor 25 de ani de la Eliberare, zilele Culturii sibiene organizate anul acesta, între 6 și 13 iulie, s-au bucurat de o amploare deosebită, festivalul „Cibinium '69” cuprinzînd manifestări culturale complexe — concerte, spectacole de amatori, un spectacol folcloric, la Rășinari, intitulat *Coboară turmele*; un spectacol de balade germane. În Piața Aurarilor s-au inițiat reprezentații ale teatrului de păpuși, în Piața Mică a orașului — un târg de meșteșugari; deschiderea galeriei restaurate la muzeul Brukenthal și o mare desfășurare folclorică, pe o scenă special amenajată, pe luciul apei lacului din Dumbravă.

— *Și teatrul?*

— În dorința de a contribui în actuala versiune a festivalului „Cibinium '69”, care angajează multiple forțe, la crearea unei *anume* mișcări artistice, cu un profund caracter popular, și care sigur va da un dinamism spiritual, efervescenta intelectuală proprie, după cum se știe, acestei urbe, am încercat să organizăm *primul festival românesc de teatru în aer liber*.

— *Știu că asemenea preocupări au existat în stagiunile trecute și în alte centre — la Brașov, Botoșani. Există vreo deosebire în ceea ce intenționați și vreți să realizați acum dumneavoastră?*

— Da. Cele trei spectacole pe care le pregătim pentru „Cibinium '69” sînt concepute direct pentru a fi reprezentate în aer liber. Ele nu sînt montări obișnuite. Decorul

acestor trei reprezentatii se va înscrie exact în caracterul locului în care se va desfășura acțiunea și deci stilul fiecărui spectacol se va integra organic locului respectiv. Deoarece eu nu pot gândi un *Richard* antiistoric, am plasat acțiunea *Richard*-ului meu în așa-zisul „parc al cetății“, cuprins între cele două ziduri de apărare construite în secolul XIV. Anumite elemente de decor: de exemplu zidul artificial pe care l-ați văzut construindu-se în atelierul de tâmplărie, și câteva platforme vor completa decorul natural al cetății, punctînd teatral locul de joc.

— *Aș fi curioasă să aflu: cum s-a născut ideea? Locul a comandat piesa, sau piesa a comandat locul?*

— E greu de stabilit cu exactitate cum s-au petrecut lucrurile. Ele au crescut și s-au împletit organic. Genetic am plecat de la locuri, dar piesele sînt dorințe vechi, meditații de-a lungul multor ani, preocupări artistice, cărora abia acum am prilejul de a le da viață.

— *Să încercăm să discutăm — schișind, firește —, cîte ceva din rodul acestor meditații. Cum îl vedeți pe Richard?*

— Ca pe una dintre figurile politice care se înscriu pe linia „marilor histrioni“ ai istoriei: vezi Caligula, Hitler etc. Ca atare, personajul instrumentează cu maximum de mijloace histrionice. Am luat din Henric al VI-lea replica lui Richard și am introdus-o în textul personajului meu: „Cum n-am pe lume altă bucurie / Decît să-i birui și să-i stăpînesc / Pe cei mai înzestrați la chip ca mine / Mă mîngîi doar cu gîndul de-a fi rege. / Pot să zîmbesc și săucid zîmbînd. / Să rid cînd inima mi se sfîșie. / Să-mi scald obraji-n lacrimi mincinoase / Și chipul meu să aibă mi de fete...“ Din acest citat se poate deduce și un alt aspect al interpretării pe care mizez. O asociație cu ideea lui Pascal: răul este cu atît mai mare cu cît este făcut conștient și cu plăcere. Această voluptate a răului dă dimensiunea monstrozității. Tot de aici, o altă consecință: o privire ironică asupra tragediei, raporturi de umor, de convență și ireată cu spectatorul, care, în prima parte, aș dori să fie sedus, fascinat de farmecul deșteptăciunii, de perfecțiunea ticăloșiei, de nemernicia personajului, și-abia după ce vede încotro este dus de acest fermecător diabolism, să-și revină și să se retragă. Bineînțeles, toate acestea sînt gîndite în vederea unei sublinieri a ideii despre teroare privită în toată complexitatea ei. Tîntim da o abordare modernă a terificului pe linia *tragicului derizoriu*, pe care dramaturgia contemporană l-a dezbătut sub felurite chipuri. Urmăresc, în felul acesta, să feresc piesa de primejdia de a aluneca spre melodrama istorică.

— *Ceva și despre concepția celorlalte două spectacole...*

— *Alizuna*, piesa basm-ferie, legendă cu iz folcloric, cum vreți să-i spuneți, o vom juca în parcul „de Sub Arini“. Aici curge un riuțel șerpuit, formînd o insulă. Pe un taluz ridicat dincoace de riu, pe niște trepte săpate în mal, vor sta spectatorii. Pădurea va fi locul de joc, poiana unde se zbenguie Drăgaicele din piesă. Deoarece costumele de teatru sînt elemente artificiale și nu se pot lega direct de natură, vom încerca să unificăm aceste două planuri contradictorii prin două mijloace, ambele menite să „nască“ o natură teatrală. Vom introduce în pădure niște elemente artificiale de decor, vom construi o lună artificială, vom vopsi cîteva pomi în culori diferite și vom plasa printre ei și vreo doi copaci artificiali, stilizați. Prin lumini vom da frunzișului alte valori. Cu un cuvînt: *teatralizăm, colorăm, machiem natura*. Cu lămpi de cuarț vom încerca să sugerăm planul straniu, ireal al piesei, desprinzînd-o astfel de viziunea imediată și creînd astfel o distanțare de natură. Prin acest procedeu costumele se vor încadra, sper, organic în decor, iar piesa va beneficia de estomparea viziunii cu tendințe romantice ale autoarei. Accentul va cădea pe o viziune folclorică. Drăgaicele nu le asemuim elfilor wagnerieni. Ele vor fi niște fete care joacă sub lună, cu date umane potențate prin metaforă. E cam ceea ce face Creangă atunci cînd creează fantasticul din real, ficțiunea în cadrul realității. Se adaugă acestora o muzică adecvată, nu Grieg, prelucrată special pe motive folclorice, în stare să transpună spectatorul în climatul fantasticului.

— *Și, bineînțeles, se adaugă acestora și disponibilitatea, dovedită nu o dată, a interpreților de la Sibiu, pentru spectacole de asemenea gen. Distribuția am văzut la repetiție, cuprinde pe cunoscuții actori ai teatrului: Adina Rațiu, Sebastian Papaiani, Ovidiu Stoichiță, Ion Hindoreanu, Valeriu Paraschiu, Avram Besoiu etc. Aceasta reprezintă, cred, o garanție pentru reușita spectacolului. Dar caracteristicile celui de al treilea spectacol?*

— *Egmont*-ul secției germane va fi realizat în curtea interioară a muzeului Bruckenthal. Acesta posedă o splendidă fațadă barocă. Montarea este concepută pe raportul

dramatic dintre viața intimă, surprinsă în momentul aspirației spre ferică, și viața socială, surprinsă într-un moment de criză. Mi-am permis să schimb locul unor replici, să le transfer dintr-un tablou într-altul, pornind de la o idee a autorului, însă. Pun accentul pe un șoc între aceste două planuri, privity critică din două perspective: una, care subliniază caracterul minor al vieții personale, desprinsă de frământarea istoriei; cealaltă, a atențatului vieții sociale la ființa umană. Problemă frecvent dezbătută în dramaturgia actuală: alienarea umană prin supunerea față de convenția socială. Acesta ar fi aspectul negativ al problemei. Aspectul pozitiv îl reprezintă constituirea eroului, care salvează persoana umană prin sacrificiul ei în slujba idealului social-istoric. Dată fiind tema libertății unui popor și a libertății individului, spectacolul va fi, cred, de substanță foarte actuală, deși determinantele locului trimit la altă epocă. Pentru a-mi susține concepția am adus în reprezentare pe tânărul actor Peter Paulhofer care, împreună cu trupa sibiană — actori germani și români —, va reuși, sper, să vehiculeze ideile tragediei goethene.

— Cum, „și actori români” ?

— Un punct programatic al activității mele de director și regizor la Sibiu este acela de a face să nu existe două secții de teatru care să aibă comun numai clădirea. Consider că pe un lucru nou, și cu rezultate dintre cele mai îmbucurătoare, conlucrarea celor două secții. În *Egmont* sînt distribuiți șase actori români, în roluri de ansamblu. În *Richard* joacă, într-unul din rolurile principale, (ducele de Buckingham), un actor de la secția germană. Văd posibilă, printr-o astfel de colaborare, existența unor spectacole de amploare, cu un număr sporit de actori. Acțiunea s-a dovedit de altfel necesară, deoarece și în *Egmont* și în *Richard* este mult dezvoltată reacția străzii, a masei; gândurile se nasc simultan la mai multe grupuri, care se adună apoi în unul singur; o veritabilă reacție populară, caracterizată printr-o unitate de vederi. Anumite procedee regizorale vor încerca să sugereze că masele nu se mai mișcă paralel cu eroii, ci se integrează acestora, intrînd indirect dar brutal în contact cu viața lor.

— *Recunosc că programul „Cibinium '69” e cu adevărat un program ambițios. Sper — după cum am văzut în cele trei repetiții, după ritmul neobișnuit de muncă și după ambiția colectivă — să fie realizat la înălțimea acestei ambiții.*

— Sper și eu. Cu atât mai mult cu cît consider acest eveniment o primă și importantă treaptă în dezvoltarea viitoare a acestui festival. Proiectele de viitor sînt mai ample. La anul intenționăm să extindem festivalul la o lună întreagă, o lună de sărbătoare culturală. Pe lângă festivalul teatral, vrem să organizăm și un festival de artă plastică și altul muzical. Ne gîndim și la un element inedit: *Tîrgul folcloric*, realizat sub auspiciile muzeului Brukenthal. Apoi, *Tîrgul olarilor din toată țara*, pe care intenționez să-l „spectacolizez”, să-l anim cu improvizații teatrale, muzicale etc. Mă bizui, în reușita unui astfel de festival — care va solicita toate instituțiile de artă, orașul întreg și splendidele sale împrejurimi și frumuseți naturale —, pe sprijinul și colaborarea cu forurile locale; ele se dovedesc extrem de deschise oricăror inițiative, nu precupețesc eforturi organizatorice, materiale etc. Mă sprijin apoi pe capacitatea ansamblului, pe dăruirea lui artistică, pe modul mai mult decît conștiincios de a răspunde solicitărilor. Înafară de repetițiile în vederea festivalului de-acum, în ultimele trei luni, s-au lucrat la secția germană două spectacole noi de teatru (*Nu sînt Turnul Eiffel* și *Liliomfi*) și un spectacol muzical; iar la secția română a avut loc premiera *Nocturnă de Chopin* de L. Zorin. Sînt absolut impresionat de modul în care răspund acestor eforturi oamenii din ateliere, devotamentul celor de la croitorie — care, sub conducerea Ernei Grimme, realizează sute de costume cu broderii, cu lucrături complicate, toate confecționate aici. Sînt de asemenea impresionat de randamentul atelierului de tîmplărie, unde oamenii, sub conducerea lui Martin Zackel, nu se dovedesc simpli executanți, ci adevărați artiști, cu idei și soluții ingenioase. Cu asemenea colaboratori sînt încredințat că pot da viață teatrală în toamnă unei a doua săli — o sală de studio, intitulată „Astra” (cu stagiune permanentă, unde ne vom axa pe toate formele teatrale de răspîndire a culturii), precum, firește, și unei stagiuni care nădăjduiesc să situeze din nou teatrul sibian pe vechiul loc de frunte cu care se mîndrea pînă mai acum cîțiva ani.

— *Începeți, deci, cu foarte bune premise; aș vrea să știu dacă mai aveți vreo altă dorință?*

— Să se găsească în tînăra generație de regizori un visător, un entuziast, un Ivan Helmer sau altul, pe care să-l pasioneze pregătirile noastre și să vină să lucreze cu noi, la Sibiu.